श्रीः कल्याणमंदिर [illegible]

(समश्लोकी पद्यात्मक भाषान्तर तथा
गद्य भाषान्तर अने नोट सहित.)

प्रसिद्ध कर्त्ता,

हरजीवन रायचंद शाह.

किमत चार आना.

श्रीः

कल्याणमंदिर स्तोत्र.

(श्री सिद्धसेन दिवाकर विरचित.)

ते

गद्य पद्यात्मक भाषान्तर तथा नोट सहित.

प्रसिद्ध करनार,

हरजीवन रायचंद शाह.

(भक्तामर स्तोत्रना पद्यात्मक भाषान्तरनो कर्त्ता.)

आवृत्ति बीजी.

प्रत १०००.

अमदावादमां.

" विजय प्रवर्तक प्रेस"मां छाप्युं.

संवत् १९५७. सने १९०१.

कीमत चार आना.

आ पुस्तक तथा श्री भक्तामर स्तोत्र (मूळ तथा गुजराती पद्य भाषान्तर तथा नोट अने हिंदुस्थानी गद्यभाषान्तर साथे) मळवानुं ठेकाणुं.

(१) शेठजी. माणेकचंदजी पानाचंदजी. झवेरी.
ठे. झवेरी बजार मु. मुंबाई.

(२) श्रीयुत् पन्नालालजी बाकलीवाळ. जैन.
मेनेजर जैन हितैषी पुस्तकालय. पोष्ट. गिरगाम.
मु. मुंबाई.

(३) श्री विजयप्रवर्तक प्रेस.
ठे. घीकांटे मु. अमदावाद.

(४) शा. प्राणलाल जेसींगदास. वखारीआ.
मु. कलोल. जि. अमदावाद.

(५) शा. तलकचंद सवाईचंद. टोपीवाळा.
ठे. बुरानपुरी भागोळे मु. सुरत.

(६) शा. ललुभाई अमरचंद.
ठे. कंसारीवाडमां. मु. भरूच.

(७) शा. हरजीवन रायचंद (प्रसिद्ध कर्त्ता.)
मु. आमोद. जि. भरूच.

बीजी आवृत्तिनी प्रस्तावना.

आ पुस्तकनी पहेली आवृत्ति बहार पाडयाने छ वर्ष थइ गयां. लगभग त्रण वर्षथी तेनी प्रतो बिलकूल शीलीकमां नहोती, अने ग्राहकोनी मागणी उपरा छापरी चालुज हती, छतां लांबा वखत सूधी तेनी बीजी आवृत्ति बहार पाडी शकाइ नहोती, अने तेनुं कारण मुख्य ए हतुं के ए त्रण वर्ष दरम्यान व्यष्टी गत अने समष्टी गत अनेक आपत्तियो आवी पडी हती, अने गौण कारण मुंबाइ निवाशी परम-स्वधर्म वत्सल रा. रा. झवेरी माणेकचंदभाई पानाचंदजीए मने ते तदन बाळबोध लिपिमां बहार पाडवानी भलामण करी हती ते हतुं. अने तेथी नवी आवृत्ति बाळबोधीमां बहार पाडवी के जे प्रमाणे प्रथम हती तेज प्रमाणे राखवी ? ए विचारमां मन हिंडोळे चढयुं हतुं, छेवटे तेओश्रीनी भलामण मुजब आ आवृत्ति तदन बाळबोध लिपिमां बहार पाडी छे.

आ कल्याणमंदिर स्तोत्र आजथी लगभग बे हजार वर्ष उपर अने भक्तामर स्तोत्र करतां लगभग त्रणसो वर्ष पहेलुं रचाएलुं छे. भक्तामर स्तोत्र अने आ स्तोत्रनी अंदर एकज वृत्त (वसंत तिलका) राखवामां आव्युं

छे, एटलुंज नहि पण तेमांना केटलाएक श्लोकनो भावार्थ पण एक बीजानी साथे मळतो आवे छे जुओ
कल्याणमंदिर स्तोत्र श्लोक. १, २, ४, ५, ६, ८, ९, १५
भक्तामर स्तोत्र श्लोक. १, २, ४, ५, ७.

इसादि जे जे ठेकाणे भावार्थ अथवा वर्णन मळतुं आव्युं छे ते ते ठेकाणे आ स्तोत्रनी नीचे नोटमां ते जणाव्युं छे. भक्तामर स्तोत्रनी घणी प्रसिद्धीने लइने ज्यां सूधी पाछळ आपेलुं आचार्यनुं चरित्र में नहोतुं वांच्युं त्यां सूधी मारुं मानवुं एम हतुं के भक्तामर स्तोत्र प्राचिन होवुं जोइए, अने कल्याणमंदिर त्यार पछी रचायेलुं होवुं जोइए एटलुंज नहि पण भक्तामर अने कल्याणमंदिरनुं केटलेक भागे मळतापणुं होवाना सबबथी भक्तामरनुं अनुकरण करीने आ स्तोत्र रचवामां आव्युं हशे एवो विचार पण सहसा आवतो हतो (हुं धारुंछुं के मारा जेवो विचार बीजा घणा साधारण माणसोनो पण होवो जोइए) तेथीज में प्रथम भकतामर स्तोत्रनुं भाषान्तर करवानुं पसंद कर्युं हतुं, पण पछी ज्यारे आ स्तोत्रनुं में लक्ष पूर्वक अवलोकन कर्युं त्यारे तो मने एनी (कल्याणमंदिर स्तोत्रनी) चमत्कृति कांइक जूदीज जणाइ अने तेथी आ स्तोत्रनुं पण भाषान्तर करवानी जीज्ञासा थइ

हती, ने ते प्रथम आवृत्ति बहार पाडीने अमलमां मूकी हती, आ बीजी आवृत्ति बहार पाडती वखते ज्यारे आ स्तोत्र प्रथम रचायलुं छे एम जाण्युं त्यारे हवे अगाउना करतां उलटोज विचार बंधाय छे, अस्तु ! आपणे तेम कहेवानी अथवा अनुमान बांधवानी जरुर नथी, कारण के बेउ आचार्यो समर्थ छे.

गमे तेम होय पण एटलुं तो न्यायनी खातर कहेवुंज जोइशे के भक्तामर स्तोत्रना करतां आ स्तोत्रनां उपमान उपमेय, अने रस अलंकारादिक, तेमज कल्पनाओ वधारे आल्हाद जनक छे. अघटित उपमान ने घटाववानुं कविनुं चातुर्य कांइक ओरज छे ! तेमज वळी धर्म संबंधी पुस्तक होवाथी शांतरसनुं प्राधान्य पणुं होवा छतां पण तेमां भयानकरस अने अद्भुत रस पण उपजाववामां आव्या छे.

भक्तामर स्तोत्रनुं भाषान्तर समश्लोकी कर्युंछे तेथी तेनी पद्यभाषान्तरनी भाषा गुजराती जाणनारने कदाच कठण पडती थइ पडी होय, एवा अनुमानथी आ स्तोत्रनुं पद्यभाषान्तर हरिगीत छंदमां छेकज सरळ भाषामां कर्युं हतुं, अने तेम करतां कवितानी मधुरता अने पद लालित्यमां कांइक घटाडो थतो जणाया छतां पण आ पद्य भाषान्तरमां भाषानी सरळ-

ता साचववा खास ध्यान आप्युं छे.

आ श्लोकनो पाठ निरंतर करवाथी केवा प्रकारनो लाभ छे ते विषे वधारे कहेवानी अगत्य नथी, केमके एना रचनार मूळ आचार्यना पाछळ आपेला चरित्र उपरथीज तेनो प्रभाव जणाइ आवे छे. वळी ते उपरांत स्तोत्रना छेवटना बे श्लोकोमां पण तेने माटे कहेवामां आव्युं छे ए सिवाय भाषाज्ञान, कविताज्ञान, अने काव्यथी मळतो आनंद ए लाभोतो जूदाज छे.

जोके आ स्तोत्रनुं गद्य भाषान्तर गुजराती भाषामां तेमज मराठी भाषामां थयुं छे, तो पण आ प्रकारना पद्य भाषान्तरनी जरुर मने मारा अनुभवे साबित करी आपी छे, अने तेथी तेनी बीजी आवृत्ति बहार पाडवामां आवी छे.

छेवटे मारा स्वधर्मी बंधुओने मारी नम्र विनतीछे के आ भाषान्तरमां रहेली भूलचूक तेओ मने बतावशे तो हुं तेमनो घणो आभारी थइश, अने नवीन आवृत्ति बहार पाडवानो समय हाथ आवतां ते योग्य लागशे तो दाखल करीश. सुज्ञेपु किं बहुना.

आमोद वि. संवत् १९५७ आषाढ कृष्ण ११. } लि० सेवक. हरजीवन रायचंद शाह.

आ स्तोत्रना रचनार आचार्य श्री सिद्धसेन दिवाकरनुं टूंकु चरित्र.

श्री महावीर स्वामी पछी लगभग ४७० वर्षे उज्जयनमां विक्रमराजा राज्य करता हता. देवऋषि नामनो कात्यायन गोत्री ब्राह्मण तेनो मंत्री हतो, देवसिका नामनी तेनी स्त्री हती, आ स्तोत्रना रचनार सिद्धसेन तेमना पुत्र थाय. पुख्त उम्मर थतां सिद्धसेने संस्कृत भाषानुं घणुं सारूं ज्ञान मेळव्युं, अने तेथी पोताना ज्ञानना गर्वमां तेमणे विद्याधर गच्छना वृद्धवादी नामना एक आचार्यनी साथे "जे हारे ते बीजानो शिष्य थाय" एवो ठराव करीने जंगलमां गोवाळीआओनी समक्षमांज आनाकानी कर्या छतां पण विवाद कर्यो. प्रथम पोते संस्कृत भाषामां सारी पेठे बोल्या. पछी वृद्धवादी आचार्य समय वर्तीने अने गोवाळीआओना जेवा चाळा करीने कूदवा मंड्या, अने तेमनीज भाषामां बोल्या केः—

नवि मारीए, नवि चोरीए,
परदार गमण निवारीयें,
थोवाथोवं दाइयें,
स्वर्ग मटामट जाइये ! १

वळी बोल्या के:—

काळो कंबळ अरणी सट्ट !
छाछें भरियो दीवड पट्ट !
ए वड पडीयो नीले जाड !
अवर किसुंछे सग्ग नीलाड ! २

गोवाळीआओ आथी घणाज खुशी थया, अने वृद्धवादी आचार्य जीत्या एम ठराव्युं. आथी सिद्धसेने कह्युं के हुं हार्यो माटे मने तमारो शिष्य करीने दीक्षा आपो. आचार्ये कह्युं के आपणो आ विवाद योग्य कहेवाय नहीं, आपणे राज सभा समक्ष विवाद करवो जोइए. त्यांथी तेओ भ्रगुपुर (भरुच) आव्या अने त्यां राज सभा समक्ष विवाद चलाव्यो; तेमां पण सिद्धसेन हार्या. अने तेथी वृद्धवादीए तेमने पोताना शिष्य करीने दीक्षा आपी. आ वखते तेमने आचार्य तरफथी "कुमुदचंद्र" ए नाम आपवामां आव्युं. ए पछी ज्यारे आचार्य पदवी मळी त्यारे "सिद्धसेन दीवाकर" ए नाम तेमणे धारण कर्युं. दीक्षा लीधा पछी तेओ ज्यारे उज्जयनमां आव्या सारे त्यांना लोकोए "सर्वज्ञ पुत्र" एवी संज्ञा तेमने आपी. ए पछी चित्रकुट अने पूर्व देशमां कुमारपुर वगेरे ठेकाणे विहार करीने तेओ घणे वर्षे फरता फरता पाछा

उज्जयनमां आव्या. आ वखते तेमणे पोतानो वेश ब-दली नाखेलो हतो, अने तेथी तेमने कोइए ओळख्या नहि. तेमणे महाकाल नामना महादेवना मंदिरमां पोतानो मुकाम कर्यो. पण महादेवने नमन कर्युं नहीं, तेमज पूजारी अने अन्य वर्गनी साथे कांइ भाषण पण कर्युं नहीं. आ प्रमाणे केटलाक दिवसो सुधी चाल्या करवाथी ए वात राजा विक्रमादित्यने काने गइ. राजा त्यां आव्यो, अने महादेवने नमस्कार नहीं करवानुं कारण पूछयुं. तेना जवाबमां सिद्धसेने जणाव्युं के " मारा नमस्कारथी महादेवनुं लिंग फाटी जशे, जेथी तमोने बहु दुःख थशे. " राजाए कहुं " भले ! जे थाय ते थवा दो, पण तमे एकवार नमस्कार करो. " आ सांभळीने सिद्धसेनजीए आ कल्याणमंदिर स्तोत्र वडे स्तुति करवा मांडी; अने तत्काळ महादेवना लिंगमांथी धूमाडो निकळवा लाग्यो. जोत जोतामां विजळीना जेवा चमकारानी साथे अग्नि प्रगट थयो. लोको मांहो मांहे कहेवा लाग्या के महादेवजीनुं त्रीजुं लोचन उघडयुं ! अने आ साधुने हमणां बाळीने भस्म करी देशे ! एटलामां तो एक भडाको थयो अने महादेवनुं लिंग फाटी तेमांथी लोकोनी अजायबीनी वच्चे श्री पार्श्वनाथ स्वा-

मीनी मूर्ति ते ठेकाणे प्रगट थइ आवी. सिद्धसेनजीए ते वखते आ कल्याणमंदिर स्तोत्रनी रचना करी, अने श्री पार्श्वनाथ भगवाननी स्तुति करी, आथी करीने विक्रमराजा घणुं आश्चर्य पाम्यो, अने पूछवा लाग्यो के हे भगवन् आ प्रमाणे थवानुं कारण शुं हशे ?

तेना जवाबमां सिद्धसेनजीए कह्युं के हे राजा पूर्वे एटले श्री महावीर स्वामी पछी लगभग २५०) वर्षे श्री सुहस्ति सुरि नामना आचार्य अहीं थया हता. तेमणे आ शहेरमां रहेनारी भद्रा शेठाणीना पुत्र अवंति सुकमालने दीक्षा आपी हती. ते अवंति सुकमाले आ ठेकाणे काळ कर्यो हतो. अने महाकाळ नामना तेना पुत्रे पोताना पिताना स्मरणने अर्थे आ जग्याए जिनमंदिर बंधावी अवंति पार्श्वनाथ एवुं नाम पाडीने प्रतिमा स्थापन करी हती. काळांतरे ब्राह्मणोए पोताना बळवान समयमां ते मूर्त्तिने नीचे दबावी दइने ते उपर आ महादेवनुं लिंग स्थापन करी, "महाकाल मंदिर" ए नाम प्रसिद्ध कर्युं हतुं" आ हकीकत सांभळीने राजा घणो खुशी थयो, अने अगाउ जोएला आ सिद्धसेन दिवाकर आचार्यज छे एम जणातां घणो स्नेह उपज्यो. विक्रम राजाए तेज वखतथी जैन धर्म-

नो अंगिकार कर्यो अने बारव्रत गृहण कर्यां; एटलुंज नहि पण मंदिरना खर्चने माटे १०० गाम आप्यां.

त्यार पछी केटलोएक समय व्यतित थया बाद तेओ ऑंकार नगरमां गया, अने त्यांना संघनी अडचण दूर करी त्यां जिनराजनुं मंदिर बंधाव्युं.

त्यांथी दक्षिणमां प्रतिष्ठान पुर गया, त्यां केटलीक मुदत वित्याबाद अनशनव्रत धारण करी तेमणे काळ कर्यो. ए समाचार तेमना गच्छने आपवा सारुं दक्षिणना संघे एक भट्टने मोकल्यो, तेणे सुरियोनी सभामां आवीने कह्युं केः—

" स्फुरंतिवादि खद्योतः संप्रति दक्षिणापथे ।

आ सांभळीने तेमनी एक बेन साध्वी हतां ते बोली उठयां केः—

नूनमस्तंगतो वादी सिद्धसेनो दिवाकरः ॥१॥

वादींद्र सिद्धसेन दिवाकरनुं टूंकुं चरित्र आ प्रमाणे छे. आ कल्याणमंदिर सिवाय बीजां पण केटलांक स्तोत्र अने पुस्तको तेमणे रचेलां छे.

प्रसिद्ध कर्त्ता.

श्रीः कल्याणमंदिर स्तोत्र.

॥ ॐ ॥

॥ श्रीकल्याणमंदिर स्तोत्र ॥

॥ वसंततिलकावृत्तम् ॥

कल्याणमंदिरमुदारमवद्यभेदि
भीताभयप्रदमनिन्दितमंघ्रिपद्मम् ॥
संसारसागरनिमज्जदशेषजंतु--
पोतायमानमभिनम्यजिनेश्वरस्य ॥१॥

हरिगीत छंद.

कल्याणनुं [1]मंदिर अने ऊदार इच्छित आपवे,
दाता अभय भयभीतने, समर्थ [2]दुरित कापवे;
संसार दरिये डूबताने नाव[3] रूपे जे वळी,
निर्दोष प्रभुना पदकमळने प्रथम हुं प्रेमे नमी—१

अर्थः—कल्याण=मंगळ अथवा सुखना घररुप, इच्छित वस्तुने आपनार, पापनो नाश करनार, दुःखदरियारुप संसारना भयथी त्रास पामेलाओने अभय आपनार, वळी संसाररुपी समुद्रमां बूडता तमाम प्राणीओने नौकारुप, एवा श्री जिनेश्वर पार्श्वनाथ स्वामीना चरणरुपी कमळने नमस्कार करीने—

१ वर. २ पाप. ३ वहाण.

यस्यस्वयंसुरगुरुर्गरिमांबुराशेः
स्तोत्रंसुविस्तृतमतिर्नविभुर्विधातुम् ॥
तीर्थेश्वरस्यकमठस्मयधूमकेतो-
स्तस्याहमेषकिलसंस्तवनंकरिष्ये ॥२॥
(युग्मम्)

सागर समा जेना महिमानी स्तुति करवा विषे,
विशाळ बुद्धि सुरगुरु[१] ते छेक शक्ति हीण दीसे;
वळी कमठ[२] केरा गर्वने जे बाळवे अग्नि अरे,
तीर्थेशनी[३] स्तुति करीशज तेमनी हुंतो खरे. २*

अत्यंत बुद्धिवाळा ब्रहस्पति पोते पण जेना महिमाना समुद्रनुं वर्णन करवाने समर्थ थया नथी, अने कमठ नामे दैत्यना गर्वने बाळी नाखवामां जे प्रत्यक्ष अग्निरुपछे, एवा तीर्थोना ईश्वर जे पार्श्वनाथ स्वामी तेमनी हुं खरेखर स्तुति करीश !! आ बे श्लोकनुं युगल छे.

१ ब्रहस्पति, देवताओना गुरु. २ पार्श्वनाथस्वामीनी तपश्चर्यामां वारंवार विघ्न नाखनार एक दैत्य. एनी सविस्तर हकीकत पार्श्वनाथ पुराणमां आपेली छे. ३. तीर्थ=चतुर्विध संघ तेना ईश्वर=प्रभु.

* आ कडीमां कविए पार्श्वनाथ स्वामीनी महानता जणावीने, तेमनी स्तुतिना प्रारंभमां पोते प्रत्यक्ष मूर्खना जेवुंज आचरण कर्युंछे एम सूचव्युंछे. जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक १लो तथा २जो.

सामान्यतोऽपितववर्णयितुंस्वरूप-
मस्माद्दशाःकथमधीशभवंत्यधीशाः ॥
धृष्टोऽपिकौशिकशिशुर्यदिवादिवांधो
रूपंप्ररूपयतिकिंकिलघर्मरश्मेः ॥ ३ ॥

सामान्यरीते पण तमारा रूपनें विस्तारवा,
जिनराज ! शक्तिमान दुर्लभ मूढ मुजसम छे थवा,
दिन अंध धीरजवान बच्चुं घूडनुं जे तेहथी,
नहि सूर्य केरा रूपने वर्णी शकाशे स्नेहथी. ३*

जेम घूड पक्षीनुं बच्चुं गमे एटली धीरजवाळुं होय तोपण दिवसने विषे आंधळुं होवाथी सूर्यनास्वरुपनुं वर्णन करवाने ते समर्थ थतुं नथी; तेमज हे स्वामिन् ! मारा जेवा (मंद बुद्धिवाळा) तमारा स्वरुपनुं सामान्य वर्णन करवाने पण क्यांथी समर्थ थाय ? अर्थात् तेज प्रमाणे हुं पण तमारुं वर्णन करवाने समर्थ नथीज.

* कविए आ ठेकाणे पोतानी अधिक अयोग्यता जणावीछे. अने ते द्रष्टांत आपीने वांचनारने सिद्ध करी आपी छे.

मोहक्षयादनुभवन्नपिनाथमर्त्यो
नूनंगुणान्गणयितुंनतवक्षमेत ॥
कल्पांतवांतपयसःप्रकटोऽपियस्मा-
न्मीयेतकेनजलधेर्ननुरत्नराशिः ॥४॥

अनुभव करे तुज गुणतणो जन मोहना[1] टळवाथकी,
नहि पार पामे नाथ ! ते पण आप गुण गणतां कदी;
ज्यम प्रलयकाळवडे खसेला जळथकीज समुद्रना,
खुल्ला थयेला रत्न ढगला कोथीँ मापीँ शकाय ना. ४

हे नाथ ! जेवी रीते प्रलयकाळवडे समुद्रनी अंदरनुं पाणी खशी गयुं होय तोपण उघाडो थयेलो रत्नो ढगलो कोइथी मापी शकातो नथी, तेवीज रीते केवळज्ञानने पामेलो माणस पण तमारा गुणनुं वर्णन करवाने यथार्थ समर्थ थतो नथी. (तो पछी हुं क्यांथी थाऊं.)

१. मोहादिकना टळवाथी जेने केवळज्ञान उपज्युं छे एवो माणस.

अभ्युद्यतोऽस्मितवनाथजडाशयोऽपि
कर्तुंस्तवंलसदसंख्यगुणाकरस्य ॥
बालोऽपिकिंननिजबाहुयुगंवितत्य
विस्तीर्णतांकथयतिस्वधियांबुराशेः॥५॥

देदीप्यमान[1] असंख्यगुणनी[2] खाण नाथ तमारी हुं,
आरंभतो करवा स्तुति पण मंद बुद्धिमान छुं !!
शुं बाळ पण केऽतुं नथी ? लंबावी बेऊ हाथने,
निजबुद्धिना अनुसारथी[3] उदधितणा विस्तारने, ५

हे स्वामिन् ! जेम बाळक पण पोतानी समजण प्रमाणे समुद्रनो विस्तार जणाववाने पोताना बेउ हाथ पसारे छे तेम हुं पण मंदबुद्धिनो छतां तमारा असंख्य तेजस्वी गुणोनी खाणनुं वर्णन करवाने उद्यमी थयो छुं !! (में आरंभ करेलो छे.)

---

१. प्रकाशमान, उज्वळ, तेजस्वी. २. अगणित, घणा. ३. समुद्र.

येयोगिनामपिनयांतिगुणास्तवेश
वक्तुंकथंभवतितेषुममावकाशः ॥
जातातदेवमसमीक्षितकारितेयं
जल्पंतिवानिजगिराननुपक्षिणोऽपि ॥६॥

हे ईश ! योगी[1] पण तमारा गुण जे न कही शके
सामर्थ्य[2] मारुं क्यांथी वर्णन मुजथी तेनुं थइ शके;
विचार विणनुं कार्य आ देखाय मा'रुं तेहथी,
पण पक्षी शुं पोतातणी भाषा कहो वदतां नथी ? ६

हे ईश्वर ! योगियोपण तमारा जे गुणोने कहेवाने शक्तिमान थता नथी ते गुणोनुं वर्णन करवाने मारी बुद्धि क्यांथी समर्थ थाय ? अर्थात् नहींज थाय. अने ए प्रमाणे जोतां तो मारुं आ कार्य अविचार भरेलुं=अयोग्य छे, एम जणाय छे. तोपण जेम पक्षीओ पोताना भाव जणाववाने माटे मनुष्यनी भाषा नहीं जाणतां छतां पण प्रयास करेज छे, अर्थात् पोतानी भाषामां बोलेज छे, (तेमज में (सिद्धसेन दिवाकर आचार्ये) पण यथाशक्ति प्रयास कर्यो छे.)

---

१ रत्नत्रय (सम्यक्दर्शन, सम्यक्ज्ञान, सम्यक् चारित्र) रूपी योगनुं आराधन करीने ज्ञानवान थयेला ते. २ शक्ति.

आस्तामचिंत्यमहिमाजिनसंस्तवस्ते
नामापिपातिभवतोभवतोजगंति ॥
तीव्रातपोपहतपांथजनान्निदाघे
प्रीणातिपद्मसरसःसरसोऽनिलोऽपि॥७॥

अतिशय महिमावान स्तुति आपनी हो जिनरे,
पण आप नाम त्रिलोकनी संसारथी रक्षा करे !
ज्यम [1]ग्रीष्मकेरा [2]तीव्र ताप वडे मुसाफर जे दुखी,
ते थाय [3]पद्मतलावना शीतल [4]समीरथकी सुखी. ७

हे जिनेश्वर! जेम उनाळाना सखत ताप वडे गभराइ गएला मुसाफरोनी गभरामणने, कमळवाळुं सरोवर छेटे होय छे तोपण तेना वडे शीतळ थएलो वायु मात्र पण मटाडी शकेछे! तेमज अत्यंत महिमावाळी आपनी स्तुति भले हो, पण आपनुं नाम मात्रज आ त्रैलोकनुं जगत्मांथी रक्षण करवाने माटे समर्थ छे !! भावार्थ के नाम स्मरणथीज ज्यारे एटलुं थाय छे, तो पछी स्तुतिना महिमाने विशे तो कहेवुंज शुं ?

१ उनाळाना. २ सखत. ३ जे तलावनी अंदर कमळ होय ते. ४ पवन.

हृद्वर्तिनि त्वयि विभो शिथिलीभवंति
जंतोः क्षणेन निबिडा अपि कर्मबंधाः ॥
सद्यो भुजंगममया इव मध्यभाग-
मभ्यागते वनशिखंडिनि चंदनस्य ॥८॥

अंतर विषे हे नाथ ! आवो आप जव प्राणीतणा,
दृढ कर्म बंधन पण शिथिल क्षणमांह्य थायज तेमनां;
चंदनतणां वृक्षोनी मध्ये वनमयूरो आवतां,
विंटायला सर्पो शिथिल तत्काल जे रीते थता ! ८

जेम चंदनना वननी अंदर मोरपक्षीओनो प्रवेश थवाथी चंदननां झाडोने थएलुं सर्पनुं बंधन तत्काळ छूटी जाय छे; तेमज हे [1]विभु ! तमो ज्यारे हृदयनी अंदर साक्षात्कार थाओ छो, त्यारे प्राणीमात्रनां जे जे कठण कर्मनां बंधनो होय छे ते पण क्षणमात्रमां शिथिल थइ जाय छे.* अर्थात् हृदयने विषे आपना प्रवेश करवाथी तमाम कर्म सर्पनी पेठे छूटी जाय छे !

१ समर्थप्रभु.

* एवी आख्यायिका चाले छे के चंदनना झाडना थडने हमेशां तेनी सुगंधीथी लोभाइने साप वींटाइ रहे छे. वीजां केटलांएक संस्कृत काव्योमां पण एम जणावेलुं छे.

मुच्यंतएवमनुजाःसहसाजिनेंद्र !
रौद्रैरुपद्रवशतैस्त्वयिवीक्षितेऽपि ॥
गोस्वामिनिस्फुरिततेजसिदृष्टमात्रे
चौरैरिवाशुपशवःप्रपलायमानैः ॥९॥

दर्शन अहो जिनेंद्र ! मात्र मनुष्यने जो थायछे,
तो सैंकडो दुख भय भरेलां स्हेजमां टळी जायछे;
गोवाळ[1] किंवा सूर्य तेजस्वीतणा दीठा थकी,
पशुओ मूकाये सद्य जेवां नासता चोरो थकी. ९

हे जीनेंद्र ! जेम प्रकाशमान् सूर्यने अथवा पराक्रमी के बळवान राजांने, के गोवाळने जोतांज चोर लोको पशुओने मूकीने न्हासी जाय छे, तेमज तमारां दर्शन मात्रथीज माणसनां सैंकडो भयानक दुःखो पण स्हेजमां दूर थइ जाय छे.

१ गोवाळ के राजा किंवा सूर्यना; मूळ संस्कृतमां वापरेला गोस्वामिनि ए एकज शब्दना त्रण अर्थ ए प्रमाणे थइ शकेछे.

त्वंतारकोजिनकथंभविनांतएव
त्वामुद्वहन्तिहृदयेनयदुत्तरंतः ॥
यद्वादृतिस्तरतियज्जलमेषनून-
मंतर्गतस्यमरुतःसकिलानुभावः ॥१०॥

तारक तमे जिनराज ! केवी रीतथी संसारीना ?
तमने हृदयमां धारी उलटा तारता संसारीआ !!
आश्चर्य छे पण चर्मकेरी[1] मसकथी[2] साचुं ठरे,
अंदर भरेला वायुना आधारथी जळने तरे !!* १०

हे जिनराज ! तमे भव्यजनोने आ संसाररुपी समुद्रमांथी शी रीते तारी शको छो ? केमके जे माणसो आ संसाररुपी समुद्रने तरे छे, तेओ उलटा तमने हृदयमां धारण करीने तरे छे. एटले ए प्रमाणे तो तेओ तमोने तारता होय एवुं समजाय छे ! पण ना, तेम नथी. जेम चामडानी मसकमां भरेलो (रहेलो) वायु ते मसकने पाणीना उपर तारे छे, तेमज तमे पण अंदर (हृदयमां) रहीने तेमने तारो छो एज वात सत्य छे.

---

१ चामडानी. २ पाणी भरवानी एक जातनी चामडानी कोथळी, मुसलमान लोको मुसाफरीमां साथे राखेछे.

* आ काव्यमां कविए घणुंज आश्चर्यकारक द्रष्टांत शोधीने मूक्युं छे. केमके वहाण, अंदर रहेली (भरेली) वस्तुओने तारे छे, कोइ अंदरनी वस्तुओ वहाणने तारती नथी; पण आ ठेकाणे तो कविये एथी उलटीज उत्प्रेक्षा करी छे, अने ते वात द्रष्टांतथी सिद्ध करी आपी छे.

यस्मिन्हरप्रभृतयोऽपिहतप्रभावा-
स्सोऽपित्वयारतिपतिःक्षपितःक्षणेन ॥
विध्यापिताहुजभुजःपयसाऽथयेन
पीतंनाकिंतदपिदुर्धरवाडवेन ॥११॥

हरि, हर अने ब्रह्मादिनाज प्रभावने जेणे हण्यो,
क्षणमात्रमां ते रतिपतिने[1] स्हेजमां आपे हण्यो;
जे पाणी अग्नि अन्यने बुझावतुं पळवारमां,
ते पाणीने वडवानळे[2] पीधुं न शुं क्षणवारमां ?* ११

जे पाणी अग्निमात्रने बुझावी नाखे छे, तेज पाणीने जेम वडवानळ अग्नि पी जाय छे; तेमज हे प्रभु ! जे कामविकारे ब्रह्मा, विष्णु अने महेश्वरादिना प्रभावने पण हणी नाख्यो छे, तेज कामविकारने क्षणमात्रमां आपे हणी नाख्यो छे !!

१. कामविकार. २. समुद्रनो अग्नि.

* कविये आ ठेकाणे प्रभुनुं अद्भूत सामर्थ्य जणाव्युं छे.

स्वामिन्ननल्पगरिमाणमपिप्रपन्ना-
स्त्वांजंतवःकथमहोहृदयेदधानाः ॥
जन्मोदधिंलघुतरंत्यतिलाघवेन
चिंत्योनहंतमहतांयदिवाप्रभावः ॥१२॥

हे स्वामि ! अतिशय भारवाळा आपने पाम्या पछी,
केवी रीते प्राणी अहो ? निज हृदयमां धार्या थकी;
अति लघुपणे भवरूप दरियो स्हेजमां तरी जाय छे?
अथवा महानजनोतणो महिमा अचिंत्य गणायछे? १२

हे स्वामिन् ! प्राणीओ आ संसाररूपी समुद्रने, हृदयने विषे आपने धारण कर्या पछी पण पोते जाणे छेकज हलका होय एम स्हेजे तरी शके छे, ए मोटुं आश्चर्य छे! केमके अतिशय भारे (महान्) एवा आपने धारण करींने जाणे पोते हलका थया होय एम सेहेलाइथी तरी शके एतो मोटुं आश्चर्यज कहेवाय, अथवा महान् पुरुषोनो महिमा एवोज कांइक अलौकिक होय छे के जेनी कल्पना पण आपणाथी थइ शकती नथी. *

---

* श्लोक दशमानी अंदर कविये जेवी उत्प्रेक्षा करी छे तेवीज आ ठेकाणे पण करी छे. अहीं आगळ तेने योग्य द्रष्टांत न आपतां, महान् पुरुषोनो महिमा एवोज चमत्कारिक होय छे एम जणाववामां पण खरुं चातुर्य वापर्युं छे.

क्रोधस्त्वया यदि विभो प्रथमं निरस्तो
ध्वस्तास्तदा बत कथं किल कर्मचौराः॥
प्लोषत्यमुत्र यदि वा शिशिराऽपिलोके
नीलद्रुमाणि विपिनानि न किं हिमानी १३

हे प्रभु ! ज्यारे प्रथमथी आपे *हण्योतो क्रोधने,
आश्चर्य त्यारे केम बाळ्या कर्मरूपी चोरने ?
अथवा नहीं आ अवनीमां शुं, देखवामां आवतुं ?
शीतळ पडे जे हिम ते लीलां वनोने बाळतुं !! १३

हे विभु ! तमे ज्यारे क्रोधरूपी अग्निनो नाश प्रथमथीज कर्यो हतो, त्यारे पछी कर्मरूपी चोरोने शी रीते बाळी नाख्या ? अथवा खरीज वात छे, केमके शीतळ एवा हिमना पडवाथी पण लीलां वनो जेम बळी जाय छे, तेमज तमे पण शांतिरूपी शीतळ हिमवडे कर्मरूपी चोरोना वननुं दहन कर्युं होय; तो तेमां पछी आशंका उठाववानुं कारण नथीज.+

* हण्योतो=हण्यो हतो, ए शब्दनुं टुंकु रूप. + कवी सरस कल्पना करी छे अने तेनेज बराबर बंधबेसतुं तेवुंज द्रष्टांत कवियें केवुं सरस योज्युं छे !!

त्वां योगिनो जिन सदा परमात्मरूप-
मन्वेषयंति हृदयांबुजकोशदेशे ॥
पूतस्य निर्मलरुचेर्यदि वा किमन्य
दक्षस्य संभविपदं ननु कर्णिकायाः॥१४॥

हे जिन ! योगी आपने परमात्म रूपेथी सदा,
निज हृदय कमळे ज्ञानरूपी [1]चक्षुथी अवलोकता;
शुंपुनित[2] निर्मळ कांतिवाळा कमळनुं बी[3] संभवे,
कदी कमळ केरी [4]कर्णिकाना मध्यविण बीजे स्थळे?*

हे जिनेश्वर ! परमात्मरूप एवा आपने, योगियो निरंतर पोताना हृदयकमळने विषेज जुए छे; (शोधेछे) ते योग्यज छे. केमके पवित्र अने निर्मळ कांतिवाळा कमळना बीजनुं स्थळ, कमळना मध्य प्रदेशमां रहेली कर्णिकामांज संभवे छे. तेमज बीजरूप (मूळ शुद्ध स्वरूप) आपनुं स्थळ पण माणसना हृदयकमळमांज छे ए वास्तविकजछे.

---

१ आंखो. २ पवित्र. ३ बीज. ४ कमळना मध्यमां रहेलो दांतावाळो (केसरवाळो) प्रदेश. जेने केटलाएक लोको राणी वगेरे कहे छे ते.

* समाधिने विषे योगियो ध्यान करे छे, ते वखते तेमने प्रत्यक्ष अनुभव थाय छे. आ ठेकाणे ते वातनी द्रष्टांतथी सामान्य माणसने पण शाबिती करी बतावी छे.

ध्यानाज्जिनेश भवतो भविनः क्षणेन
देहं विहाय परमात्मदशां व्रजंति ॥
तीव्रानलादुपलभावमपास्यलोके
चामीकरत्वमचिरादिवधातुभेदाः ॥१५॥

क्षणमात्रमां जिनराज ! भविजन आप केरा ध्यानथी,
पामे दशा परमात्मनी तजीँ देहने *प्रभुज्ञानथी;
ज्यम तीव्र अग्नि तापथी मिश्रित धातु होय ते,
पथ्थरपणाने त्यागींने तत्काळ सोनुं थाय छे !! १५

हे जिनेश ! जेवी रीते तीव्र अग्निना तापथी जूदी जूदी धातुओ पथ्थरपणाने छोडीने तत्काळ सुवर्ण (सोनुं) पणाने पामे छे. तेमज भव्यजनो आपनुं ध्यान (समाधि अवस्थाने विषे) धरवाथी भौतिक देहने छोडीने क्षण मात्रमां परमात्मदशाने पामी जाय छे. ‡

* प्रभु ज्ञानथी ए शब्द मूळ श्लोकमां नथी पण योग्य लागवाथी भाषान्तरमां मूक्यो छे.

‡वीतरागं यतोध्यायन् वीतरागो भवेद्भवी ।
ईलिका भ्रमरी भीता ध्यायंती भ्रमरो यथा ॥ १ ॥

अंतःसदैव जिन यस्य विभाव्यसे त्वं
भव्यैः कथं तदपि नाशयसे शरीरम् ॥
एतत्स्वरूपमथ मध्यविवर्तिनो हि
यद्विग्रहं प्रशमयंति महानुभावाः॥१६॥

हे जिन ! हमेशां भव्यजन जे देहना अंतर विषे,
धरता तमारुं ध्यान तेनो नाश करता केम ते ?
अथवा स्वभाव महानजन [१]मध्यस्थनो एवो सदा,
[२]विग्रहतणो करी नाशने शांति प्रसारे [३]उभयथा. १६

हे जिनेश्वर ! भव्यजनो जे देहनी अंदर निरंतर तमारुं ध्यान करे छे, तेज देहनो तमे नाश केम करोछो ! पण एमां शंका जेवुं नथी केमके जे महात्माओ मध्यस्थपणुं धारण करे छे, तेमनी रीत एवीज होय छे; केमके तेओ पण विग्रहनोतो नाशज करे छे. एटले टंटानो नाश करे छे, माटे आ ठेकाणे तमे [४]विग्रह एटले देहनो नाश करो छो ते योग्यज छे.

---

१ बेनी लडाइमां वचमां पडीने टंटो पतावनार. २ देह अथवा कजीओ. ३ बेउ प्रकारे—बेउ रीते. ४ आत्मानुं देहनी साथे जोडावुं अने व्यवहार चलाववो ए पण एक विग्रह (लडाइ अथवा जोडावुं) जेवुंज छे. अने तेनो नाश (रुडे प्रकारे सत्कर्मथी, अथवा योगाराधनथी छूटा पाडवा) थवाथी अनेक ऐहिक दुःखोमांथी मुक्त थवाय छे.

आत्मा मनीषिभिरयं त्वदभेदबुद्ध्या
ध्यातो जिनेंद्र भवतीह भवत्प्रभावः॥
पानीयमप्यमृतमित्यनुचिंत्यमानं
किं नाम नो विषविकारमपाकरोति॥१७॥

नहि भेद हे प्रभु ! आपने आत्माविषे ए बुद्धिथी,
चिंतन करे पंडित अहीं ते, आप सम थाये नकी;
जे जळ विषे श्रद्धाथकी अमृततणुं चिंतन करे,
ते जळ खरेखर विषना विकारने शुं ना हरे?* १७

जेम श्रद्धा अथवा मंत्रादिक प्रयोगवडे करीने जे पाणीने विषे अमृतपणानो निश्चय कर्यो छे, ते पाणीथी झेरनो विकार मटी जाय छे, तेम हे जिनेंद्र ! आत्मा अने आप एकज छो एवी अभेदबुद्धिथी जे पंडितो तमारुं ध्यान करे छे, तेओ आ लोकमांज तमारा जेवा थइ जाय छे ! अर्थात् जीवनमुक्त थाय छे, एमां शुं आश्चर्य छे. +

---

* जेम पाणीने आ अमृतज छे एम श्रद्धापूर्वक मान्याथी ते अमृतज थइ जाय छे, तेम आ आत्मा अने तमे एकज छो एम श्रद्धापूर्वक ध्यान करवाथी ते एकरूपज थइ जाय छे जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक १०. तेमां पण आवोज भावार्थ छे.

+ जुओ सदरहु पुस्तकना पृष्ठ १९ नी नोटनो श्लोक.

त्वामेव वीततमसं परवादिनोऽपि
नूनं विभो हरिहरादिधिया प्रपन्नाः ॥
किं काचकामलिभिरीश सितोऽपि शंखो
नो गृह्यते विविधवर्णविपर्ययेण ॥१८॥

तमनेज अज्ञान रहित॰परधर्मी पण नामांतरे¹,
विभु ! हरिहरादिक बुद्धिथी निश्चय करी पामे खरे;
कमळातणा रोगथी जेनां नेत्र प्रभु ! पीळां रहे,
ते साफ धोळा शंखने गणी अन्य वर्णो नहीं गृहे? १८

हे प्रभु ! जेम कमळाना रोगथी पीळी थएली आं-
खोवाळो माणस, धोळा शंखने पण पीळो कहीने माने
छे. तेमज अन्यधर्मी पुरुषो पण हरि, हर, ब्रह्मा, एवी
समजथी, अज्ञानथी रहित (वीतराग) एवा तमनेज
पामे छे. *

१ मात्र नामनाज अंतरथी.

* कहेवानो भावार्थ एवो छे के अनेक लोको अनेक नाम-
थी प्रभुनी स्तुति आदिक करे छे, पण ते सवळामां नामनुंज
मात्र अंतर छे नहितो शुद्ध स्वरूप, तो एकज छे. अन्य धर्ममां
पण आवां वाक्य छे. **सर्व देव नमस्कारं** तेमज जुओ महि-
म्न स्तोत्रमां, **रुचीनां वैचित्र्यात्.** इत्यादि.

धर्मोपदेशसमये सविधानुभावा-
दास्तां जनो भवति ते तरुरप्यशोकः॥
अभ्युद्गते दिनपतौ समहीरुहोऽपि
किंवा विबोधमुपयाति न जीवलोकः॥१९॥

[1]धर्मोपदेशतणा समयमां आपना सहवासथी,
तरु[2] पण अशोकज[3] होय, मानवी हो भले तेवां पछी;
प्रातःसमय रळियामणो दिनराय जगमां ऊगतां;
वृक्षो सहित जीव लोक सर्वे थाय नहिं शुं जागतां.१९

हे स्वामिन्! जेम सूर्यना ऊग्याथी माणसो जागेछे एटलुंज नहि, पण झाडो सुद्धां पोते जाणे निद्रामांथी जाग्यां होय तेम पुष्प पत्रथी प्रफुल्लित थाय छे. तेमज तमारा धर्मना उपदेश वखते समीपपणाने लीधे, झाडो पण अशोक (शोकथी रहित) थइ जाय छे; तो पछी माणसनी तो वातज शी करवी !!

---

१ धर्मनो उपदेश करती वखते. २ झाड. ३ अशोक नामनुं वृक्ष अथवा शोक रहित. अशोक वृक्ष ए समवसरण वखतना आठ अतिशयमांनो एक अतिशय छे. ते वखते अशोक (आशोपालव)ना वृक्ष नीचे बेसीने जिनराज उपदेश करे छे. आ ठेकाणे कवियें तेना द्वीअर्थी नामनो लाभ लइने युक्ति पूर्वक तेनुं वर्णन कर्युं छे. जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक २८.

चित्रं विभो कथमवाङ्मुखवृंतमेव
विष्वक्पतत्यविरलासुरपुष्पवृष्टिः ॥
त्वद्गोचरे सुमनसां यदि वा मुनीश
गच्छंति नूनमध एव हि बंधनानि॥२०॥

चारे तरफ जे गाढ दैवी पुष्पनी वृष्टि पडे,
आश्चर्य शानुं तेमनां डींटो नीचे मोढे रहे;
क्यमके मुनीश्वर आपनुं सामिप्य[१] जवपामायछे,
पंडित अने पुष्पोतणां बंधन[२] अधोमुख थायछे !! २०+

हे विभु ! *समवसरणने विषे देवताओ तमारी चोतरफ जे पुष्पोनी निरंतर वृष्टि करे छे ते पुष्पोनां डींटो (बंधनो) तमारा समीपमां आवतां नीचां मोढांवाळां थइ जाय छे; ए खरेखर आश्चर्य छे! माटे तेनुं शुं कारण हशे? अथवा ते योग्यज छे. केमके तमारा समीपमां आवनारथी विद्वानोनां एटले पंडितोनां अने पुष्पोनां जे बंधन (कर्म बंधन तथा पुष्पप्रति डींटो) होय छे तेनां मोढां नक्की नीचांज थवां जोइए, अर्थात् ते जतां रहेवांज जोइए.

१ पासे होवुं. २ कर्मनां बंधन तथा पुष्पनां डींटो.
३ कर्मोनुं जवुं तथा डींटोनुं नीचे मोढे पडवुं.

* तीर्थंकरने केवळज्ञान उपज्या पछी देवताओ जे अलौकिक रचना करे छे ते. विशेष हकीकतने माटे अन्यस्थळे जोवुं. (विस्तार भयथी अहीं लख्युं नथी.) + जुओ भ. स्तो. श्लो. ३३.

स्थाने गभीरहृदयोदधिसंभवायाः
पीयूषतां तव गिरः समुदीरयंति ॥
पीत्वा यतः परमसंमदसंगभाजो
भव्या व्रजंति तरसाऽप्यजरामरत्वम् २१

•

जे आपना गंभीर हृदय समुद्रमांथी ऊपजे,
ते वाणीमां अमृतपणुं, लोको कहे ते सत्य छे;
कांके[1] परम आनंद संग भजी अने तेने पीतां,
जीव भव्य अतिशय शिघ्र[2] अजरामर[3] पणाने पामता.+

हे प्रभु ! तमारा गंभीर हृदयरूपी समुद्रमांथी जे (धर्मोपदेशनी) वाणी उपजे छे, तेनी अंदर अमृतपणुं रहेलुं छे; एम जे कहेवामां आवे छे ते सत्यज छे–योग्यज छे. केमके तेनुं पान करीने (काने सांभळीने) भव्य पुरुषो तत्काळ जरा एटले घरडपण तेमज मृत्युथी रहित थइ जाय छे ! एटले अजरामरपणाने पामे छे.

१ केमके. २ उतावळा. ३ घरडपण तथा मृत्युथी रहित.
+ जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक ३५.

स्वामिन्सुदूरमवनम्य समुत्पतंतो
मन्ये वदंति शुचयः सुरचामरौघाः ॥
येऽस्मै नतिं विदधते मुनिपुंगवाय
ते नूनमूर्ध्वगतयः खलु शुद्धभावाः॥२२॥

देवो वींझे जे पवित्र चामर स्वामि ! आप समीप ते,
हुं धारुं छुं नीचा नमी ऊंचा जतां एमज कहे;–
"मुनिश्रेष्ठ एवा [1]पार्श्वने जे नमन करशे स्नेहथी,
ते [2]शुद्धभावी [3]उर्ध्वगतिने पामशे निश्चयथकी."२२+

हे स्वामि ! *समवसरणने विषे देवताओ आपना समीपमां जे पवित्र चामरो वींझे छे, ते नीचा नमीने पाछा ऊंचा जाय छे (स्वभाविक रीतेज जाय छे तोपण, ते उपरथी कवि उत्प्रेक्षा करे छे के) ते चामरो ऊंचे जतां जाणे एमज कहे छे के:–"मुनियोमां श्रेष्ठ एवा आपने जे कोइ शुद्ध (पवित्र) भावथी नीचा नमशे (नमन करशे) तेओ पण (अमारी पेठेज) ऊंची गतिने पामशे !!"

१ पार्श्वनाथने. २ पवित्र अंतःकरणवाळा. ३ ऊंचीगति, स्वर्गमोक्षादिक. * जुओ श्लोक २० मानी नीचेनी नोट. + जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक ३०.

श्याम गभीरगिरमुज्ज्वलहेमरत्न-
सिंहासनस्थमिह भव्यशिखंडिनस्त्वाम् ॥
आलोकयंति रभसेन नदंतमुच्चै-
श्चामीकराद्रिशिरसीव नवांबुवाहम् ॥ २३ ॥

[1]सुवर्ण रत्नोथी बनेला ऊजळा सिंहासने,
गंभीर वाणीवान रूपे श्याम[2] स्वामी आपने;
उत्सुक थइने भव्यजन रूपी मयूरो[3] निरखे,
मेरुशिरे अति गाजता नवमेघ[4] सम प्रीति वडे !! २३+

हे स्वामिन् जेम मेरु पर्वतना शिखर उपर अत्यंत गर्जना करता नवीन मेघने मोरपक्षीओ अत्यंत आतुरपणाथी जुए छे, तेमज समवसरणने विषे सुवर्ण अने रत्नोथी बनेला उज्वळ सिंहासननी अंदर बेठेला, श्याम रूपवाळा, अने गंभीर वाणीने उच्चरता एवा आपने *भव्यजनरूपी मयूरो अत्यंत उत्सुकपणाथी जुए छे !!

१ सोनुं. २ काळाश पडता. ३ मोरपक्षी. ४ नवो मेघ=चोमासानी शरुआतमां चढी आवतो वर्षाद.

* उत्तम संस्कारवाळा माणसो. + जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक २९.

उद्गच्छता तव शितिद्युतिमंडलेन
लुप्तच्छदच्छविरशोकतरुर्बभूव ॥
सान्निध्यतोऽपि यदि वा तव वीतराग
नीरागतां व्रजति को न सचेतनोऽपि २४

ऊंचे जती तुम श्याम [1]भामंडळतणी कांति वडे,
लोपाय रंग अशोक केरा पाननो स्वामी खरे;
प्राणी सचेतन तो पछी [2]वीतराग! आप समागमे,
रे कोण आ संसारमां रागे रहित नहीं बने?* २४+

हे वीतराग! श्यामरंगना तमारा भामंडळनी ऊंचे प्रसरती कांतिवडे करीने, अशोक वृक्षनां पांदडांनो रंग लोपाइ जाय छे (मूळरंग जतो रहे छे-बदलाइ जायछे) ज्यारे ए प्रमाणे जड वस्तु पण राग (रंगवृक्षने पक्षे अने माणस पक्षे प्रीति, द्वेषादिक विकारो) रहित थाय छे तो पछी तमारा समीपपणाने पामीने कयो सचेतन (प्राणी) राग रहितपणाने न पामे ? अर्थात् कोण वैराग्यभावने न पामी जाय ?

---

१ भा=कांति अथवा तेज, तेनुं मंडळ. २ राग रहित, शुद्ध स्वरूप.

* आप वीतराग छो तो पछी जे समागम (समीप) पामे ते वीतरागी (नीरागी) राग रहित थाय, (संसार उपरनी प्रीतिथी रहित) ए स्पष्ट छे अने ते वात उपरनी उत्प्रेक्षा (युक्तिपुर्वकना द्रष्टांत) थी सिद्ध करी आपी छे लोकमां पण "सोबत तेवी असर" ए कहेवत प्रसिद्ध छे. जुओ पृष्ठ १९ + जुओ भ० स्तो० श्लोक ३४.

भो भोः प्रमादमवधूय भजध्वमेन-
मागत्य निर्वृतिपुरीं प्रति सार्थवाहम् ॥
एतन्निवेदयति देव जगत्त्रयाय
मन्ये नदन्नभिनभः सुरदुंदुभिस्ते ॥२५॥

"रेरे [1]प्रमाद तजी अने आवी भजो आ नाथने,
ए मोक्षपुरि प्रत्ये जता व्यापारी श्रीजिनराज छे!"
[2]सुरदुंदुभिनो शब्द जे आकाशमां व्यापी रहे,
हुं मानुं छुं हे देव! ते त्रिलोकने एमज कहे. +२५

हे देव! हुं एम मानुं छुं के देवताओ समवसरण घखते जे वाजींत्रो वगाडे छे, ते आकाशने विषे गर्जना करता शब्दो वडे आ समग्र त्रिलोकने एम जणावे छे केः-अरे हे त्रिलोकना प्राणीओ! तमे आळस छोडीने मोक्षपुरी विषे जंता व्यापारी जेवा आ पार्श्वनाथ स्वामीने भजो! भावार्थ के जेमनो आ (समवसरणनो) सघळो व्यापार (कार्य) मोक्षदायकज छे एवा प्रत्यक्ष प्रभुने भजवामां आळस करवा जेवो आ समय नथी.

---

१ आळस, बेदरकारी. २ देवताओ जे वाजींत्रो वगाडे छे तेनो. + जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक ३२

उद्योतितेषु भवता भुवनेषु नाथ
तारान्वितो विधुरयं विहताधिकारः ॥
मुक्ता कलापकलितोल्लसितातपत्र-
व्याजात्रिधा धृततनु र्ध्रुवमभ्युपेतः॥२६॥

हे नाथ ! आ त्रैलोक्यमां उद्योत आपतणो थयो,
तारा सहित आ चंद्रमा, तव हीण [1]अधिकारी ठर्यो;
मोती समूहे शोभतां त्रण छत्रना [2]मीशे करी
(ते) आव्यो प्रभुनी पास नक्की रूप त्रण जाणे धरी!!*

हे स्वामिन् ! तमे ज्यारे आ त्रैलोक्यने विषे प्रकाशित थया, त्यारे पछी, ताराओना समूहथी वींटाएलो चंद्रमा अधिकार रहित (निरुपयोगी) थयो. अने तेथी करीने ते चंद्रमा तमारां मोतीओना समूहवडे वींटाएलां अने प्रकाशमान त्रण छत्रोनुं रूप धरीने पोते जाणे नक्की तमारी पासे (सेवा करवाने) आव्योज होयनी शुं ? एम जणाय छे !!

१ उपयोग विनानो. २ बा'नुं काढीने.

* जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक ३१–३४ तेमां पण आवाज भावनी कल्पना छे.

स्वेन प्रपूरितजगत्त्रयपिंडितेन
कांतिप्रतापयशसामिव संचयेन ॥
माणिक्यहेमरजतप्रविनिर्मितेन
शालत्रयेण भगवन्नभितो विभासि॥२७॥

कीर्ति, प्रतापज, कांति केरा समूहथी त्रैलोक्य आ,०
गोळारूपे भगवान ! ज्यम आपे पूरेलां होयना !
रूपुं, सुवर्ण अने वळी माणिक्यथी [1]निर्मित खरे,
चोपासथी शोभी रह्या त्यम आप त्रण किल्ला वडे !!

हे भगवन् ! समवसरणने विषे जे माणिक्य, सोनुं अने रूपुं, ए त्रणना त्रण किल्लावडे आप चारे पासेथी शोभो छो, ते त्रण किल्लाओ जाणे आपनी कांति, प्रताप, अने यशना समूहना त्रण गोळा होय, अने तेणे करीने आपे त्रण जगतने पूरीज दीधां होयनी एम शोभी रह्याछो ! आ ठेकाणे माणिक्यना श्यामरंग साथे प्रभुनी कांतिनी, सुवर्णना पीळारंग साथे प्रतापनी, अने रूपाना उज्वळ (धोळा) रंग साथे प्रभुनी उज्वल कीर्तिनी तुलना करवामां कविये अद्भूत सामर्थ्य वापर्युं छे. अने ते योग्यज छे.

---

१ बनावेला.

दिव्यस्रजो जिन नमत्त्रिदशाधिपाना-
मुत्सृज्य रत्नरचितानपि मौलिबंधान् ॥
पादौ श्रयंति भवतो यदिवा परत्र
त्वत्संगमे सुमनसो न रमंत एव ॥२८॥

देवेन्द्र१ नमता तेमना रत्ने रचित पण मुगटने,
तजीने पडेछे, २दिव्यमाळा आपना पग उपर ए;
अथवा समागम ३सुमनसोने आपनो मळते छते,
बीजे स्थळे रमता ज नथी जिनराज ते बहु योग्यछे.*

हे जिन ! आपने नमस्कार करनारा देवताओना इंद्रोना रत्नथी बनावेला, मुगटने विषे रहेली दिव्य पुष्पनी माळाओ, ते रत्नरचित मुगटोने छोडीने पण आपना चरणारविंदनो आश्रय ले छे; ते योग्यज छे. केमके आपनो संगम थया पछी सुमनस्=पुष्प (फूल) अथवा विद्वान् बीजे स्थळे नज रमे.

---

१ देवताओना इंद्र. २ देवताइ पुष्पनी माळाओ. ३ पुष्पोने विद्वानोने अने देवताओने.

* ठामठाम आवीज सरस अने युक्ति पुरस्सर उत्प्रेक्षाओ कविये करी छे, जे सहृदय वांचनारने हर्षघेलो बनावी देछे.

त्वं नाथ जन्मजलधेर्विपराङ्मुखोऽपि
यत्तारयस्यसुमतो निजपृष्ठलग्नान् ॥
युक्तं हि पार्थिवनिपस्य सतस्तवैव
चित्रंविभोयदसिकर्मविपाकशून्यः॥२९॥

हे नाथ ! आ संसार सागरथी तमे विमुख[१] छते,
निज [२]आश्रितोने तारता, विश्वेश तेतो योग्य छे;
लोको तरे माटीतणा घट कर्म [३]पाक सहितथी,
आश्चर्य विभु ! पण आप तोछो रहित कर्म [४]विपाकथी.

हे नाथ तमे आ संसाररूपी समुद्रथी पराङ्मुख (विमुख) छतां पण तमारी पूंठे लागेला (तमारो आश्रय करनारा) प्राणीओने तमो तारो छो, हे विश्वेश ! ते तो योग्यज छे; केमके कुंभारनुं बनावेलुं माटीनुं वासण (गोळा आदिक) पोतानो आश्रय करनारने आ लोकमां पण विमुख छतां (नीचे मोढुं राखीने) समुद्रमां तारी शके छे. पण तमारे विषे एटलुं आश्चर्य छे के, ते कर्मविपाक सहित होय छे, अने आपतो तेथी रहित छो छतां पण तारी शकोछो. !!

---

१ अवळे मोढे. २ आधारे रहेला. ३ कुंभारे बनावेलो ते कर्म अने पकावेलो ते पाक. ४ ज्ञानावर्णादिक कर्मना विपाक के'तां जे फळ तेथी करीने रहित.

विश्वेश्वरोऽपि जनपालक दुर्गतस्त्वं
किंवाऽक्षर प्रकृतिरप्यलिपिस्त्वमीश ॥
अज्ञानवत्यपि सदैव कथंचिदेव
ज्ञानंत्वयिस्फुरतिविश्वविकाशहेतुः॥३०॥

विश्वेश, [१]जनपालक ! छतां पण आप दुर्गत[२] दीसता
हे ईश! [३]अक्षर छो, तथापि रहित [४]लिपि सर्वथा !
वळी देव ! छे [५]अज्ञानीने पण तारनार सदैव जे !
विचित्र ते त्रिलोक बोधक ज्ञान आप विषे [६]स्फुरे!!*

हे जनपालक ! आप जगतना ईश्वर छो, तथापि दरिद्रीछो ! अने हे ईश्वर ! आप अक्षर (अकारादिक) छो, तथापि लिपि (भाषा अथवा लींटी)थी रहित छो ! अने हे देव ! तमे अज्ञानवान छो. तथापि जगतने बोध पमाडनार (जागृत करनार) ज्ञान तमारे विषे हमेशां स्फुरे छे ए आश्चर्य छे ! आ प्रमाणे सघळे विरोधाभास थाय छे, पण एमांथी बीजो अर्थ आ प्रमाणे थाय छेः–हे जन पालक ! तमे जगतना ईश्वर छतां पण दुःखे करीने जाणी शकाओ एवा छो. हे ईश ! तमे मोक्ष स्वभावी अने कर्मना लेपथी रहित छो. हे देव ! अज्ञानीओने पण तारनार अने जगतने बोध करनार एवुं तमारामां कांइक विचित्र ज्ञान हमेशां स्फुरे छे !!

---

१ जन=लोक, पालक=पोषण करनार=लोकनुं पोषण करनार राजा, अने वळी जनप=राजा अने अलक एटले केश तेथी दुर्गत एटले रहित एवो पण अर्थ लेवामां आवे छे. २ दारिद्री.

प्राग्भारसंभृतनभांसि रजांसि रोषा-
दुत्थापितानि कमठेन शठेन यानि ॥
छायापि तैस्तव न नाथ हता हताशो
ग्रस्तस्त्वमीभिरयमेव परं दुरात्मा॥३१॥

आकाश [1]आच्छादित करे एवी अतिशय धूळ जे,
शठ[2] कमठ दैत्ये क्रोधथी ऊराडी स्वामि आपने;
छाया परंतु नाथ ! तेथी आपनी ढंकाइ नथी !!
उलटो [3]छवायो दुष्ट पोते कृत्य पोताना थकी !! ३१

हे नाथ ! कमठ नामना लुच्चा दैत्ये आकाशने ढांकी नांखे एवी जे अत्यंत धूळ आपना उपर क्रोधथी उराडी (वर्षावी), तेथी करीने आपनी तो छाया सरखी पण हणाइ (ढंकाइ) नथी. पण उलटो निराश थएलो ते दुष्ट पोतेज तेनाथी ग्रसित (मलीन) थयो !!

बीजे अर्थे दुःखे करीने जणाय एवा अने त्रीजे अर्थे केश पक्षे रहित. ३ अकारादिक, अविनाशी. ४ भापा, लींटी, बीजे अर्थे लेप (कर्मनो). ५ तमे ज्ञान रहित छो, बीजे अर्थे अज्ञानीने तारनार छो. ६ प्रकाशतुं देखाय छे.

* मूळनो भावार्थ जाळववाने जे बनतो प्रयास कर्यो छे ते केटले दरज्जे सफळ थयो छे ते वांचनार जोशे.

१ ढांकी नांखवुं. २ लुच्चो. ३ ढंकायो.

यद्गर्जदूर्जितघनौघमदभ्रभीमं
भ्रश्यत्तडिन्मुसलमांसलघोरधारम् ॥
दैत्येन मुक्तमथ दुस्तरवारि दध्रे
तेनैव तस्य जिन दुस्तरवारिकृत्यम् ॥३२॥

विजळी सहित घनघोर मुशळधारथी वळी वर्षतो,
वर्षाद १दुस्तर कमठ दैत्ये, छोडियो प्रभु ! गाजतो;
तेणे अहो जिनराज ! उलटुं रूप त्यां स्हेजे धर्युं,
तिक्ष्ण बुरी तलवार केरुं काम ते सामुं कर्युं !!* ३२

हे जिनराज ! वळी एज कमठासुरे अत्यंत गर्जना करनारा, अने विजळीओनां चमकारायुक्त एवा घनघोर वर्षादथी तमारा उपर दुस्तर वारि (तरी न शकाय एटलुं पाणी) वर्षाव्युं. पण केवुं आश्चर्य के तेज पाणीए तेनाज सामुं दुस्तर वारिकृत्य (भूंडी तलवारनुं काम) कर्युं अर्थात् तेनेज कर्म बंधन रूप-दुःखरूप अथवा मृत्युरूप-थइ पडयुं !

---

१ घणुंज, दुःख करीने तरी शकायं एवुं.

* आ काव्यमां तेमज श्लोक ३१ मां प्रभुनो प्रभाव, अने ते साथे "खोदे ते पडे" ए न्यायनुं दृष्टांत, ए उभयनुं वर्णन करवामां आव्युं छे. अने **मनसा चिंतयेदन्यं दैवमन्यत्र चिंतयेत्** । ए नीतिवाक्यना दृष्टांतनो पण समावेश थाय छे. दरेक वांचनारने आमांथी शीखामण लेवा जेवुं छे.

ध्वस्तोर्ध्वकेशविकृताकृतिमर्त्यमुंड
प्रालंबभृद्भयदवक्त्रविनिर्यदग्निः ॥
प्रेतव्रजः प्रति भवंतमपीरितो यः
सोऽस्याभवत्प्रतिभवंभवदुःखहेतुः॥३३॥

त्रिकाळ ऊंधा केश लटके माळ [1]शबनां शिरनी,
भयकारी अग्नि मुखविषेथी नीकळे जेना वळी;
एवो समूह [2]पिशाचनो जे आप प्रत्ये प्रेरियो,
हे देव ! प्रतिभव दुःखकारी तेहने तेतो थयो ! ३३

जेमना माथा उपर ऊंचा लांबा वाळ लटकी रह्या छे, अने जेमणे मरी गएला माणसोना माथानी खोपरीनी लांबी माळाओ पहेरेली छे तेमज जेमनां मोढांमांथी भयानक अग्नि नीकळी रह्यो छे, एवा भूतो (प्रेत)नो जे समूह तमारा प्रत्ये ते कमठ दैत्ये मोकलयो हतो; ते तेनेज भव परंपरा दुःखनुं कारण थइ पड्यो !

१ मरी गएलां माणसना माथानी. २ दैत्य, भूत.

धन्यास्त एव भुवनाधिप ये त्रिसंध्य
माराधयंति विधिवद्विधुतान्यकृत्याः ॥
भक्त्योल्लसत्पुलकपक्ष्मलदेहदेशाः
पादद्वयंतवविभो भुवि जन्मभाजः॥३४॥

हे [1]त्रणभुवननानाथ ! जेओ अन्यकार्यो छोडीने,
त्रिकाळ[2] विधिवत[3] पूजता तुज चरणने चित जोडीने;
वळी भक्तिना [4]उल्लासथी [5]रोमांचवाळो देह छे,
आ पृथ्वीमां ते भव्यजनने हे प्रभुजी ! धन्य छे. ३४

हे त्रिलोकनाथ ! 'जे भव्यजनो आ पृथ्वीने विषे अन्य तमाम कार्यो छोडीने भक्तिना उल्लासथी रोमांचित शरीर वाळा थका, तमारा चरण कमळनुं त्रण काळ यथाशास्त्र आराधन (पूजन) करे छे; हे विभु ! तेमने धन्य छे.

१ स्वर्ग, मृत्यु, अने पातालना धणी. २ सवार, बपोर, अने सांज. ३ शास्त्रमां लख्या प्रमाणे. ४ उमंगथी. ५ ऊभां थएलां रूवांटांवाळा.

अस्मिन्नपारभववारिनिधौ मुनीश
मन्ये न मे श्रवणगोचरतां गतोऽसि ॥
आकर्णिते तु तव गोत्र पवित्र मंत्रे
किंवा विपद्विषधरी सविधंसमेति ॥३५॥

हे [1]मुनीश ! आ संसाररूप अपार सागरने विषे,
हुं मानुंछुं तुम नाम नहि मुज [2]श्रवणमां आव्युं हशे
शुण्या छतांय पवित्र मंत्र रूपी तमारा नामने,
आपत्ति रूपी [3]सर्पिणी शुं समीपमां आवी शके? +३५

हे मुनीश ! आ अनंत संसाररूपी सागरने विषे तमे मने कर्णगोचर थयाज नथी–अर्थात् तमारुं नाम मारा सांभळवामां आव्युंज नथी; एम हुं मानुंछुं. केमके तमारा नामरूपी पवित्र मंत्रने सांभळ्या छतां, आ आपत्ति रूपी सापेण मारी पासे केवी रीते आवी शके ? अर्थात् नज आवी शके.

१ मुनियोमां ईश्वररूप. २ कानमां=सांभळवामां. ३ सापेण.
+ जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक ४१

जन्मान्तरेऽपि तव पादयुगं न देव
मन्ये मया महितमीहितदानदक्षम् ॥
तेनेह जन्मनि मुनीश पराभवानां
जातो निकेतनमहं मथिताशयानाम् ॥ ३६ ॥

हे देव [1]जन्मांतर विषे पण आपना बे चरण जे,
बळवान इच्छित आपवे ते, में नहीं पूज्या हशे;
हे मुनीश हुं तेथी करीने जरुर आ भवने विषे,
[2]स्थळ [3]हृदयवेधक [4]पराभवनुं ते थयो जाते दीसे. ३६

हे देव ! इच्छित वस्तुने आपवामां समर्थ (चतुर) एवुं आपनु जे चरण युगल (बे पग) तेनी पूजा में जन्मान्तरमां पण नहींज करी होय. अने तेथी करीनेज आ भवने विषे हे मुनीश ! हुं हृदयस्थळ (अंत:करण)ने भेदी नाखे एवा पराभवनुं स्थानक थयेलोछुं. केमके जो तेम न होत, अने में तमारा चरणनुं पूजन जो कर्युंज होत, तो नक्की मारी इच्छा प्रमाणेज सर्व कार्य थात, जेथी दु:ख उपजत नहीं.

---

१ अन्यजन्मोमां. २ रहेवानुं ठेकाणुं=घर. ३ अंत:करणने पीडा उपजावनार. ४ आपत्ति, पराजय, अथवा दु:खनुं.

नूनं न मोहतिमिरावृतलोचनेन
पूर्वं विभो सकृदपि प्रविलोकितोऽसि॥
मर्माविधो विधुरयंति हि मामनर्थाः
प्रोद्यत्प्रबंधगतयः कथमन्यथैते ॥३७॥

निश्चय अरे ! [१]मोहांधकारे [२]व्याप्त एवां [३]नेत्रथी,
पूर्वे कदी में एकवेळा पण प्रभु जोया नथी;
केवी रीते थइ हृदय भेदक [४]अन्यथा पीडे मने, ?
बळवान [५]बंधननी गति वाळा [६]अनर्थो शरीरने. ३७

हे विभु ! अज्ञानरूपी अंधकारथी ढंकाइ गएली मारी आंखोथी, में पहेलां एकवार पण, आपने जोया नथीज. (दर्शन कर्यां नथी.) केमके जो तेम न होय (अने दर्शन थयां होय) तो जेमना कर्मना बंधननी गति अतिशय बळवान छे, एवा अनर्थो (दुःखो) मारा अंतःकरणने केम विदारी नाखे? (केम भेदी नाखे छे?)

---

१ अज्ञान अथवा राग=प्रीति रूपी अंधकार. २ ढंकाएलां, पूराएलां. ३ आंखो. ४ एम न होय तो, बीजी रीते. ५ कर्मनां बंधननी. ६ दुःखादिक.

आकर्णितोऽपिमहितोऽपिनिरीक्षितोऽपि
नूनं नचेतसि मया विधृतोऽसि भक्त्या ॥
जातोऽस्मि तेन जनबांधव दुःखपात्रं
यस्मात्क्रियाःप्रतिफलंतिनभावशून्याः ३८

कदी सांभळ्या, पूज्या खरेखर, आपने निरख्या हशे,
पण प्रीतिथी भक्तिवडे नहि [१]हृदयमां धार्या हशे;
जन बंधु ! तेथी [२]दुःखपात्र थयेलछुं भवने विषे,
[३]कांके क्रिया [४]भावरहित नहि आपती फळ कांइए. ३८

हे जन बांधव! कदाच में आपनुं श्रवण कर्युं हशे, कदाच पूजन कर्युं हशे. अने कदाच दर्शन कर्यां हशे, तो पण भक्तिवडे में अंतःकरणमां आपने धारण कर्या नथीज. अने तेथी करीनेज हुं दुःखनुं पात्र (स्थळ) थयेलो छुं. केमके भावथी रहित (आस्था विना) जे जे क्रियाओ (कार्यो) करवामां आवे छे, ते कदी पण फळ आपती नथी.

---

१ अंतःकरणमां. २ दुःखनुं रेठाण. ३ केमके. ४ भावथी रहित (आस्था विनानी).

त्वं नाथ दुःखिजनवत्सल हे शरण्य
कारुण्यपुण्यवसते वशिनां वरेण्य ॥
भक्त्या नते मयि महेश दयां विधाय
दुःखांकुरोद्दलनतत्परतां विधेहि ॥३९॥

सुखकारी शरणागत प्रभु ! हितकारी जन दुखियातणा,
हे योगियोमां श्रेष्ठ ! ¹स्थळ करुणा अने पुण्यजतणा;
भक्ति थकी नमतो हुं ते ²माहेश ! मा'रा उपरे,
तत्पर थशो दुख ³अंकुरोने टाळवा करुणा वडे.* ३९

हे नाथ ! हे दुःखी माणसोने सुखना आपनार ! हे शरण करवा योग्य प्रभु ! हे दयाळुपणानी पवित्र वसति (स्थळ) रूप ! हे योगियोमां श्रेष्ठ ! हे समर्थ ईश्वर ! हुं भक्तिवडे करीने तमोने नमुंछुं माटे, दया लावीने मारा दुःखना जे जे अंकुरो होय तेने उखेडी नाखवाने तमे तत्पर थाओ.

---

१ ठेकाणुं. २ मो'टा ईश्वर. ३ दुःखना नाना फणगाओने पण. * पाछळना श्लोकमां भक्ति रहित करेलां कार्य निष्फळ गयेलां छे, एम बताव्युंछे, अने तेथी करीने आ ठेकाणे अनेक विशेषणथी संबोधन करीने ते वातनी क्षमा करवाने कालावाला करे छे, तेमज आ श्लोकथी जणावे छे के हुं हवे भक्ति (आस्था) वडे तमने नमुंछुं माटे मारां दुःखो टाळो.

निःसंख्यसारशरणं शरणं शरण्य-
मासाद्य सादितरिपु प्रथितावदातम् ॥
त्वत्पादपंकजमपि प्रणिधानवंध्यो
वध्योऽस्मि चेद्भुवनपावन हा हतोऽस्मि ॥

अगणित बळनुं शरण ने वळी शरण करवा योग्य जे,
[1]अरि नाशथी थइ कीर्ति एवा आपना पग कमळने;
शरणे छतां पण भुवन पावन ! ध्यानथी कदी हीणतो,
छुं प्रशमथीज हणायलो हणवाज माटे योग्य जो. ४०

हे त्रण जगतूने पवित्र करनार ! असंख्यबळना अथवा पदार्थना आश्रय रूप ! कर्मरूपी शत्रुओनो नाश करवामां प्रसिद्ध कीर्तिवाळां, एवां जे आपनां चरणरूपी कमळ तेनुं शरण पामीने पछी पण ज्यारे हुं ध्यानथी हीण रहुंछुं, तो पछी हणवाने योग्य एवो हुं (मारी पोतानी मेळेज) हणाएलोज छुं.

१ शत्रु (कर्मरूपी) नो नाश करवाथी जेमनी कीर्ति प्रसिद्ध थएली छे एवा.

देवेंद्रवंद्य विदिताखिलवस्तुसार
संसारतारक विभो भुवनाधिनाथ ॥
त्रायस्व देव करुणाह्रद मां पुनीहि
सीदंतमद्य भयदव्यसनांबुराशेः ॥४१॥

हे [1]अखिल वस्तु जाणनारा! वंद्य! हे देवेन्द्रने,
संसारना तारक! अने [2]भुवनाधिनाथ!. प्रभु! तमे;
भयकारी दुखदरियाथकी आजे पवित्र करो अने,
करुणातणा हे [3]सिंधु! तारो देव! दुखियाने मने.* ४१.

हे देवताओना इंद्रने नमन करवा योग्य! हे समग्र वस्तुना सारने जाणनार! हे संसाररूपी समुद्रमांथी तारनार! हे प्रभु! हे त्रणभुवनना धणी! हे देव! हे [4]करुणाह्रद (करुणाना समुद्र) हुं अत्यंत खेद पामुं छुं, माटे मने पवित्र करो, अने आ भयानक दुःखना सागररूपी संसारमांथी तारो.

---

१ तमाम. २ त्रण लोकना स्वामी. ३ समुद्र. ४ पाणीनो दरो, संस्कृतमां ए उपमा बहु शोभेछे. परिचय नहीं होवाथी गुजराती भाषामां अतडुं लागेछे, अने तेथी करीने भाषांतरनी कवितामां "करुणाना सिंधु" एवा भावनुं पद मूक्युं छे.

* ३८ मा श्लोकमां जे भावार्थ छे तेनेज मळतो ४० मा श्लोकमां छे. अने ३९मा श्लोकमां जे भावार्थ छे तेने मळतो आ श्लोकमां छे. श्लोक ३८मां भक्तिथी रहित क्रियाओनी निष्फळता बतावी छे, अने पछी श्लोक ३९मां तेने माटे स्तुति करीछे.

यद्यस्ति नाथ भवदंघ्रिसरोरुहाणां
भक्तेः फलं किमपि संततिसंचितायाः ॥
तन्मे त्वदेकशरणस्य शरण्य भूयाः
स्वामी त्वमेवभुवनेऽत्र भवांतरेऽपि॥४२॥

हे नाथ ! आप चरणकमळनी नित्य १संचित जे करी,
ते भक्ति केरी २संततिनुं होय फळ कदी जो जरी;
तो शरण करवा योग्य ! मात्रज, आपने शरणे रह्यो;
ते अहीं अने भव अन्यमां पोतेज मुज स्वामी थजो!*४२

हे नाथ ! निरंतर करवाथी एकठी थएली तमारा चरणकमळनी भक्तिनुं जो कांइपण फळ होय तो, हे शरण करवा योग्य ! मात्र तमारेज शरणे रहेलो एवो जे हुं तेना आ भवमां अने अन्य तमाम भवांतरमां पण तमेज स्वामी थजो !!

पाछळ ध्यानथी रहित माणसने हणाएलो जाणवो, एम बतावीने अहीं पोताने कबुल राखवाने अने पवित्र करवाने, तेमज तारवाने प्रभुनी अनेक विशेषणोथी संबोधन करीने स्तुति (कालावाला) करी छे.

१ एकठी करेली. २ परंपरा.

* स्तोत्रनी पूर्णताना समयमां इष्टवस्तुनी मागणी रूपे आ श्लोक छे; अने पाछळ करेली स्तुतिना फळरूपे आ मागणी छे एम कहीए तो पण चाले.

इत्थं समाहितधियो विधिवज्जिनेंद्र
सांद्रोल्लसत्पुलककंचुकितांगभागाः ॥
त्वद्बिंबनिर्मलमुखांबुजबद्धलक्ष्या
ये संस्तवं तवविभो रचयंति भव्याः॥४३॥

ए रीतथी रुडे प्रकारे स्थीर बुद्धिवान ने,
अति हर्षथी [1]रोमांची जेना शरीर केरां अंग ते;
तुज मुख कमळ निर्मळ विषे जिनेंद्र! बांधी दृष्टीने,
जे भव्यजन हे प्रभु ! रचे छे, आप केरी स्तुतिने-*४३

हे जिनेंद्र ! ए प्रमाणे समाधियुक्त बुद्धिवाळा, अने जेमनां शरीर अत्यंत प्रीतिवडे गाढरोमांचित (ऊभां थएलां रुवां) थएलां छे एवा, तेमज तमारी मूर्त्तिना मुखरूपी निर्मळ कमळने विषे जेमणे लक्ष (दृष्टि) बांध्युं छे, एवा जे भव्यजनो तमारी स्तुति करे छे ते—

---

१ ऊभां थएलां रुवांवाळा.

* आ काव्यमां मन, वचन अने कायाथी ध्याननी ऐक्यता जणावी छे. अने ए प्रमाणे ऐक्यता थवाथी स्वर्ग मोक्षादिक सहेज मेळवी शकाय छे, एम पण परोक्षपणे समजाव्युं छे. पाछळना श्लोकमां ते बीजी रीते आशिर्वादरुपे पण जणाव्युं छे.

जननयनकुमुदचंद्र
प्रभास्वराः स्वर्गसंपदोभुक्त्वा ॥
ते विगलितमलनिचया
अचिरान्मोक्षं प्रपद्यंते ॥४४॥ (युग्मम्)

पुष्पिताग्रा छंद.

जन नयन कुमुदचंद्र स्वामी,
चळकतीं संपद स्वर्गनीज पामी;
निरमळ मनना थवा थकी ए,
तुरत जशे जन मोक्षने विषे ते.* ४४

हे माणसोना नेत्ररूपी कुमुदिनी ने चंद्ररूपी स्वामिन्! (ते) माणसो निर्मळ मनना थवाथी (मळना समूहथी रहित थवाथी) देदिप्यमान स्वर्गनी संपत्तियोने भोगवीने तत्काळ मोक्ष पामे छे.

समाप्त.

---

* "कुमुदचंद्र" ए शब्दवडे करीने छेवटे मूळ स्तोत्रना कर्त्ताए बीजी रीते पोताना नामनुं सूचन पण करेलुं छे. वळी अंतने विषे आ श्लोक श्रोतावक्ताओने आशिर्वादरूपे पण छे. जुओ भक्तामर स्तोत्र श्लोक ४८.